

Hudební sbírka rodiny Hübnerů z Dlouhého Mostu u Liberce

Charakteristika fondu a shrnutí dosavadního výzkumu

Mgr. Jakub Michl / hudební oddělení NK ČR

Resumé:

V tomto příspěvku shrnuje autor poznatky dosavadního výzkumu v souvislosti s hudební sbírkou rodiny Hübnerů z Dlouhého Mostu u Liberce. Jde o soubor převážně chrámové, ale též světské vokální i instrumentální hudby. Na pořizování a opisování hudebnin se podíleli zejména Johann Ignaz Hübner, Augustin Erasmus Hübner a Dominik Hübner. Časový rozsah sbírky lze datovat od 2. poloviny 18. století do 60. let 19. století. Sbíрка je od roku 1983 uložena v hudebním oddělení Národní knihovny České republiky a v současnosti je zpracovávána do databáze RISM. Příspěvek pojednává o historii a charakteru sbírky, zabývá se osudy jednotlivých osobností, jež se podílely na jejím vývoji, a v neposlední řadě dokumentuje zlomky hudebního života obce Dlouhý Most do konce 19. století.

Klíčová slova: hudební fondy – sbírky hudebnin – hudební prameny – hudební rukopisy – chrámová hudba – hudební život – dějiny hudby – severní Čechy – Liberecko – kantoři – školy – 18. století – 19. století – katalogizace hudebních fondů.

Summary:

The focus of this article summarises recent musicological research in relation to the Hübner family music collection from the parish of Dlouhý Most, near Liberec. The collection consists mainly of church music, but also contains secular vocal and instrumental music. It was collected and copied during the period cca 1760-1870 by number of teachers (Kantors), especially by Johann Ignaz Hübner, Augustin Erasmus Hübner, and Dominik Hübner. The collection is held as property of the National Library music department since 1983. This article discusses the history and character of the collection, attends to the careers of the people who had a part in its development, and last but not least, gives a fragment of a view into musical life in Dlouhý Most throughout the 19th century.

Keywords: music collections – music sources – music manuscripts – church music – music history – musical life – northern Bohemia – Liberec region – teachers – cantors – schools – 18th century – 19th century – cataloguing of musical sources.

Hudební sbírka, označená po severočeských kantorech a původních majitelích fondu – rodině Hübnerů, je dnes majetkem Národní knihovny v Praze. Do sbírky lze zařadit celkem 764 signatur kompletních hudebních rukopisů¹, 70 signatur hudebních tisků², soubor textových dokumentů a rozsyp nekompletních hudebnin. Na sbírku upozornila veřejnost

¹ Jedná se o signatury: 59 R 2910-3411, 59 R 5035-5036, 59 R 5160-5490 a 59 R 5494-5496; z toho signatury 59 R 5485/1-12, 59 R 5486/1-6, 59 R 5487/1-8, 59 R 5488/1-3, 59 R 5489/1-4 a 59 R 5490/1-80 jsou pohřební písně, čítající celkem 113 rukopisných jednotek.

² Signatury 59 B 6607-6608, 59 B 7635-7702; z toho signatury 59 B 7640/1-8, 59 B 7641/1-2, 59 B 7642/1-6, 59 B 7651/1-3, 59 B 7670/1-3, 59 B 7691/1-6 dohromady obsahují 29 jednotek, ve sbírce je tedy celkem 99 samostatných hudebních tisků.

Jitřenka Pešková ve *Zpravodaji Společnosti pro starou hudbu*³ v době její koupě Národní knihovnou roku 1984 a v následujícím roce tamtéž přispěla Eva Mikanová důležitými fakty, týkajícími se genealogických otázek osob, figurujících v historii fondu.⁴ Od té doby se historickým celkem sbírky nikdo blíže nezabýval. Část byla zpracována v rámci *Souborného hudebního katalogu – Soupisu hudebních pramenů uložených na území České republiky, budovaného v hudebním oddělení NK ČR a mezinárodní databáze Répertoire International des Sources Musicales* (dále jen RISM)⁵; katalogizace zbývajících oddílů probíhá do současnosti. Řada informací vyplynula z materiálů fondu obce Dlouhý Most, uloženém ve Státním okresním archivu Liberec, a samozřejmě i z přímých hudebních pramenů, uložených v hudebním oddělení Národní knihovny.

1. Vznik a vývoj sbírky

1.1. Rodina Hübnerů

Celý soubor hudebnin vznikal postupně za dobu působení několika generací kantorské rodiny Hübnerů v obci Dlouhý Most (německy Langebruck) mezi Libercem a Jabloncem nad Nisou. Jméno Hübner je na Liberecku po celé 18. i 19. století hojně rozšířeno. Svědčí o tom nejen četnost jména na náhrobcích místních hřbitovů, ale i fondy Státního okresního archivu v Liberci⁶ a úřední materiály Dlouhého Mostu, dokládající v obci k roku 1843 přes třicet nositelů tohoto příjmení.⁷ V libereckých městských knihách figuruje jméno Hübner již v roce 1560 a do první poloviny 20. století jsou jeho nositeli členové převážně tkalcovských, punčochářských a soukenických rodů.⁸ Příbuzenství hojného počtu rodin toho jména, ať už by bylo více či méně vzdálené, nelze potvrdit ani vyvrátit a jeho zjišťování má k tématu zanedbatelný přínos.

Již začátkem 18. století lze v regionu nalézt též kantory jména Hübner. Příbuzenský vztah s pořizovateli hudební sbírky je však stejně nejasný, jako s kterýmikoli jinými jmenovci. Kolem roku 1700 se do Dlouhého Mostu přistěhoval kantor Johann Hübner, jehož otec – totožného jména – působil ve škole v Rychnově (okres Jablonec nad Nisou). Kantorský post na dlouhomostecké škole převzal Johannův syn Johann Franz, po kterém zdědil vedoucí místo syn Johann Ignaz. Johann Ignaz Hübner se

³ Pešková, Jitřenka: *Významné obohacení fondu hudebního oddělení Státní knihovny ČSR dvěma „kantorskými“ hudebními sbírkami z období klasicismu*, in: *Zpravodaj Společnosti pro starou hudbu*, 1984/3, s. 18-20 (dále jen PEŠKOVÁ).

⁴ Mikanová, Eva. *Sbírka hudebnin z Dlouhého Mostu (Několik poznámek k její provenienci)*. In: *Zpravodaj Společnosti pro starou hudbu*, 1985/2, s. 19-21 (dále jen MIKANOVÁ).

⁵ *Répertoire International des Sources Musicales*, Series A/II: Music manuscripts after 1600; databáze přístupná na on-line adrese: <<http://opac.rism.info/>>.

⁶ Srov. *Familie Hübner sign. 18/8; 18/25, Sammlung Nro 18a – Familienforschung, Pozůstalost sekretáře Ludwiga Hübnera (1867-1918)*, fond 175, kat. II, krabice č. 5, Státní okresní archiv Liberec.

⁷ *Bauparzellen Protokoll der Gemeinde Langenbruk. Bunzlauer Kreis. Bezirk Reichenberg. 1843; Kn 13, I. Knihy, a. Knihy všeobecné správy obce; Archiv obce Dlouhý Most, Státní okresní archiv Liberec.*

⁸ PEŠKOVÁ, s. 18.

⁹ MIKANOVÁ, s. 19.

¹⁰ Tamtéž

narodil v Dlouhém Mostě 9.6.1748 a tamtéž i zemřel 13.3.1832.¹¹ Jeho opisy tvoří nejstarší souvislý úsek zdejší hudební sbírky. Z jeho života dále víme, že roku 1776 absolvoval učitelskou zkoušku na hlavní škole v Liberci¹² a vychoval dva syny: Augustina Erasma a Dominika.

Ačkoli část sbírky psaná rukou Augustina Erasma Hübnera patří k rozsáhlejšímu úseku souboru a nejlépe datovaným pramenům, nevíme ani o jeho životě více, než o ostatních jménech fondu. Datum narození zůstává prozatím neznámé. Z jeho nejstarších datovaných opisů vyplývá, že během několika málo let před rokem 1800 působil (či s větší jistotou řečeno – opisoval hudebniny) hned na několika místech: v roce 1795 v Ostružnu¹³ (*Wostruschno* - pravděpodobně Ostružno v dnešním okrese Jičín), v Čisté v letech 1798¹⁴, 1799¹⁵ a 1801¹⁶ (zřejmě půjde o zaniklou obec Čistou v okr. Semily – německy Lauterbach) a ještě téhož roku v Haraticích (okr. Semily) dokončuje opis sbírky pohřebních písní¹⁷. Kolem roku 1800 přijímá za zvyk připojovat k podpisu a letopočtu hudebniny přípis „*beym Schulfach*“ a z opisů z roku 1802 je dle lokace „*im Langenbruck*“ zřejmé, že je vyhotovil již jako školní pomocník v Dlouhém Mostě. Roku 1835 proběhla v Dlouhém Mostě oprava věže a krovu místního kostela. Jméno „*Augustin Hübner – Schulgehielf*“ figuruje pod číslem 28 seznamu dárců v obecní knize zápisů smluv.¹⁸ Záznam ve farní kronice z roku 1838 zmiňuje mezi jinými událostmi i nástup učitelského kandidáta Josefa Čumpelíka „*na místo penzionovaného školského pomocníka Augustina Hübnera*“¹⁹. Ve školní kronice pak nalezneme zápis k Augustinovu úmrtí: „*1.1.1847 zemřel učitelský pomocník Augustin Hübner, nevlastní bratr zdejšího učitele Dominika Hübnera. Byl to velice svěhlavý, až podivínský člověk. Na jeho místo byl v březnu presentován hraběnkou Camillou učitelský pomocník z Jeřmanic Georg Keller.*“²⁰ Vycházíme-li z tohoto zápisu a dalších náznaků, je nasnadě, že Johann Ignaz Hübner se vícekrát oženil a Augustin Erasmus potom byl pravděpodobně synem z prvního manželství. Leč na otázku, proč po smrti otce zastával vedoucí místo na škole mladší Dominik a zřejmě prvorozený syn zůstal do konce svého života učitelským pomocníkem, se zatím asi bez bližších rodinných a osobních souvislostí nepodaří odpovědět.

¹¹ Tamtéž (Obecní, farní ani školní kronika Dlouhého Mostu jeho úmrtí neuvádí.)

¹² Tamtéž

¹³ Praha, Hudební oddělení Národní knihovny (dále jen CZ Pu), sign. 59 R 5191a: „Augustin Hübner aus dem Dorfe / Langebruck im Jahre / Christi / 795 / in Wostruschno / geschrieben.“

¹⁴ CZ-Pu; 59 R 5191b: „Augustin Hübner aus dem Dorf / Langebruck im Jahre Christi / 1798. / in Tschista geschrieben.“

¹⁵ CZ-Pu; 59 R 5196: „Augustin Hübner / Mladenec w Czasty / Ano 1799.“

¹⁶ CZ-Pu; 59 R 5203: „In Tchista im Eyl“.

¹⁷ CZ-Pu; 59 R 5191c: „Augustin Hübner aus / Langebruck im Jahre Christi / 1801 / Haratitz / gefertigt“.

¹⁸ *Knihy zápisů smluv (1800-1845); Obecní kronika (1845-1890)*, Kn 1; Archiv obce Dlouhý Most, Státní okresní archiv Liberec: I. Knihy, a. Knihy všeobecné správy obce (dále jen OBECNÍ KRONIKA), s. 51.

¹⁹ Dräger, Milan (překlad): *Pamětnice kostela sv. Vavřince v Dlouhém Mostě*, strojopis, Liberec s. a.; (dále jen PAMĚTNICE) – bez stránkování, německo-latinský originál se dosud nepodařilo nalézt.

²⁰ Dräger, Milan (překlad): *Výtah ze školní kroniky Dlouhého Mostu*, strojopis, Liberec s. a., SOA Liberec,

Dominik Hübner se v Dlouhém Mostě narodil 8. listopadu 1796. Roku 1813 složil zkoušku způsobilosti učit na triviální škole.²¹ Jeho působště v Jablonci nad Nisou, kam se odebral ještě téhož léta jako učitelský pomocník kantora zdejší školy Augustina Wünsche, mělo pro hudební soubor z Dlouhého Mostu nemalý význam. Několik desítek hudebnin z kolekce, tvořící jakousi „sbírku ve sbírce“, je totiž prokazatelně jablonecké proveniencie podle určitelných jmen několika generací zdejších opisovačů a posouvá konečný celek do širšího kontextu místního i historického. Dominik byl v Jablonci činný až do roku 1817, kdy se vrátil do Dlouhého Mostu, aby nastoupil výpomoc u svého otce. Když se 17.7.1820 oženil s Agathou Bernhardt (1796-1874)²², šel mu za svědka bratr Augustin Erasmus.²³ Post provizorního učitele zastával od roku 1825, a když otec Johann Ignaz Hübner roku 1832 zemřel, Dominik po něm funkci převzal.

Zápis farní kroniky ke dni 18.12.1832 uvádí příhodu: „*Důstojný průběh letošních Vánoc byl ohrožen náhlým sporem mezi pomocným učitelem a adjutantem kůru krátce před vystoupením v kostele. V chlapeckém sboru muselo dojít k různým přeskupením a v diskantu dokonce zaskakovala bývalá 52 let stará kůrová zpěvačka. Nakonec všechno dobře dopadlo, ale oba pánové se smířili až na jaře, kdy už pomocný kantor Dominik Hübner byl výnosem vrchnosti z Litoměřic jmenován řádným učitelem.*“²⁴ Podle E. Mikanové jmenování proběhlo 13.12. 1832.²⁵

Roku 1838 si ve farní kronice stěžuje farář Josef Tobisch na neochotu řídicího učitele doprovázet ho podle starého zvyku k poslednímu pomazání a přenašení mrtvého z domu do márnice. Tehdy prý kantora ochotně zastoupil jeden ze školských pomocníků, pravděpodobně Brosche nebo Čumpelík. Stížnosti pokračují i v zápisech roku 1842, podle kterých na „*poslední velikonoční neděli vyvolal zdejší učitel větší rozbroj než v roce 1832, takže odešli všichni choristé a učitel musel mešní písně hrát a zpívat sám.*“²⁶ Farní zprávy podávají svědectví nejenom o učitelově povaze, ale i chladném vztahu mezi školou a farou, což není ve své době situace zas tak neobvyklá, jak známe např. ze Školních deníků J. J. Ryby.²⁷ 17. října 1864 podle farní kroniky „*ve věku 68 let zemřel učitel, ředitel kůru a varhaník Dominik Hübner. Jeho náhrobní deska je ve zdi kostela.*“²⁸ Zápis v obecní kronice dodává, že učitel v rodné obci působil od roku 1824,²⁹ není však jasné, zdali tímto datuje nástup do funkce provizorního učitele, nebo jiný, nám konkrétně neznámý fakt, či jde-li o zcela chybný údaj.

Mezi opisy rodiny Hübnerů ještě nalezneme jména Dominikových synů: Donata a Wilhelma. Donat se stal školním radou nejprve v Liberci, později v Praze, a Wilhelm působil jako berní úředník v Bělé pod Bezdězem.³⁰ O obou synech se dočteme ve farní kronice k roku 1911: „*Donat Hübner, c. k. školní rada z Prahy III, čp. 312, syn zesnulého Dominika Hübnera, ředitele školy v Dlouhém Mostě, věnoval našemu kostelnímu sboru několik vlastních instrumentálních a vokálních skladeb. Jeho bratr Wilhelm odkázal kostelu hodnotné housle.*“³¹ Mezi hudebninami se mj. zachoval dopis z 28. září 1863

²¹ MIKANOVÁ, s. 20.

²² Data narození a úmrtí jsou uvedena na náhrobku rodiny Hübnerů ve zdi kostela sv. Vavřince v Dlouhém Mostě.

²³ MIKANOVÁ, s. 20.

²⁴ PAMĚTNICE

²⁵ MIKANOVÁ, s. 20.

²⁶ PAMĚTNICE

²⁷ Němeček, Jan: *Školní deníky Jakuba Jana Ryby*, Praha 1957.

²⁸ PAMĚTNICE

²⁹ OBECNÍ KRONIKA, s. 87.

³⁰ MIKANOVÁ, s. 20.

³¹ PAMĚTNICE

adresovaný Donatem a jeho manželkou Emilií rodičům do Dlouhého Mostu. Vyplyvá z něj, že manželé měli syny Donata, Arthura a dceru Evzenii. Dočteme se v něm též o Antonovi Hübnerovi, jehož jméno mezi opisovači sbírky rovněž nalezneme.

Pokud jde o další potomky a následovníky Dominika Hübnera, nalezneme je v matrikách obce.³² Rodina bydlela v domech čp. 101 a čp. 102 (stávající škole), kde je zapsán kromě kantora Dominika Hübnera s manželkou též syn Dominik (nar. 1823), Johann (1833) a dcery Marie Anna (1825) a Emilie (1840). Ze zápisu z pozdějších let, zhruba mezi léty 1864-1874, přebývají v čp. 101 z rodiny Hübnerovy pouze Agatha, dcera Anna a dále již jen Johann, prodlévající v domě ještě během let 1874-1881.³³ Nástupce Dominika Hübnera v Dlouhém Mostě byl Johann Vondráček (nar. 1. června 1822 v Daliměřicích u Turnova – zemřel 8. září 1885 v Dlouhém Mostě). Také jeho jméno ve sbírce najdeme, ale pro představu, nakolik v místní hudební činnosti pokračoval, zatím nemáme dostatečné doklady.

Osudy sbírky se především vážou s osobou Donata, který, soudě jak podle zápisu v kronice tak dopisu rodičům, měl k hudbě hluboký vztah a je pravděpodobné, že to byl on, kdo během období, kdy polevila rodinná hudební tradice místní školy a kůru, odvezl sbírku z Dlouhého Mostu pryč. Zde stopa po pramenech mizí a objevuje se opět teprve ve třicátých letech 20. století.

1.2. Ostatní opisovači působící v Dlouhém Mostě

Mimo rodinu Hübnerů najdeme na opisech další řadu jmen, náležící do místního historického kontextu. Jsou to v první řadě pomocníci při škole v Dlouhém Mostě: Ferdinand Bahrt, Franz Brosche, Josef Čumpelík a Georg Keller.

Keller dle školní kroniky obdržel roku 1851 od litoměřické biskupské konzistoře umístěnkou jako řádný učitel do Jeřmanic a roku 1867 se spolu s jinými ucházel o místo na škole v Dlouhém Mostě. Tehdy však byl zvolen Johann Vondráček.³⁴

Mezi zúčastněnými kandidáty najdeme i Josefa Čumpelíka, učitele v Litoměřicích, a Franze Neumanna, podučitele v „Pulaun“³⁵. Nabízí se otázka po souvislosti se jménem Franze Conrada C. Neumanna z Vratislavic (německy Maffersdorf), jehož opisy skladeb Antona Diabelliho a Ludwiga van Beethovena z prvního desetiletí 19. století rovněž náleží do zde pojednávané sbírky.

Rukopisy Franze Brosche jsou datovány v Dlouhém Mostě mezi léty 1833 až 1836. Není zatím zjištěno, jde-li o identickou osobu s kantorem totožného jména, opisovače sbírky hudebnin odpovídajícího stáří, jejíž zbytky uchovává muzeum v Železnici.³⁶

O nástupu Josefa Čumpelíka jsme se zmínili již v souvislosti penzionování Augustina Erasma Hübnera roku 1838. Kantor tohoto příjmení byl předchůdce Josefa Kryšpína Taškeho v Bělé pod Bezdězem a toto jméno figuruje i v historii hudební sbírky z Bakova nad Jizerou³⁸.

³² *Mannschafts buch In. 2 (Matrika obyvatel obce, rok narození 1796 – 1880)*, Kn 5.

³³ *Mannschafts buch In. 3 (Matrika obyvatel obce, rok narození 1820 – 1890)*, Kn 6.

³⁴ OBECNÍ KRONIKA, s. 97.

³⁵ Jedná se snad o Polaun – Polubny, okres Jablonec n. Nisou, dnes zaniklou obec.

³⁶ V roce 2006 byl v Železnici proveden průzkum historických hudebních fondů autorem této stati. Řada rukopisů zdejší chrámové hudby nesla jméno Fr. Brosche.

³⁷ *Československý hudební slovník osob a institucí*, red. Gracian Čarnušák, Bohumír Štědroň, Zdenko Nováček, Praha 1963.

³⁸ více viz: Tomandlová (tj. Mikanová), Eva: Hořčíčkův seznam hudebnin z pozůstalosti bakovského učitele Aug. Fibigera, in: *Miscellanea musicologica* V, 1958, s. 7-131.

1.3. Hudební jablonecké provenience

Jak už bylo předesláno výše, prameny jablonecké provenience zařazené do dlouhomostecké sbírky pravděpodobně zásluhou Dominika Hübnera, působícího v Jablonci v letech 1813-1817, vznikly dílem kantorské rodiny Wünschů.

Gottfried Ignaz Wunsch se narodil roku 1714 a jako kantor působil v Jablonci od roku 1735. Druhého března 1739 se mu narodil syn Joachim Josef, kterého nakonec přežil o celých deset let. Joachim Josef zemřel jako *subcantor* v Jablonci roku 1772 a jeho synové Augustin a Joachim Vinzenz vypomáhali na jablonecké škole až do smrti Gottfrieda Ignaze roku 1782. Augustin v Jablonci zůstal a jeho bratr Joachim Vinzenz odešel do nedalekého Kokonína, kde působil jako řídicí učitel.³⁹

Největší množství opisů v Jablonci pořídil Augustin Wunsch. Narodil se 25. srpna 1764, od roku 1773 byl řádným kantorem až do své smrti 29. listopadu 1825. Byl dvakrát ženatý; první sňatek uzavřel roku 1792 a druhý v roce 1818.⁴⁰ V roce 1777 je zmíněn u příležitosti slavnostního výročí svatby manželů Kittelových jako houslista.⁴¹

Jméno Wunsch ovšem není jediným příjmením, na které narazíme mezi jmény opisovačů hudebnin z Jablonce. Vedle jmen Johanna Ignaze Posselta, W. Brosche⁴² nebo Antona Pietsche nalezneme i opis Haydnova *Salve Regina* od Johanna Aloise Lamba, jehož jméno na hudebnině později škrtnul Gottfried Wunsch a coby nový vlastník hudebniny připsal jméno své.⁴³ J. A. Lamb (kolem 1750 – 27. listopadu 1820) byl kantorem ve Vrchlabí od roku 1779. Jeho kompozice nalezneme roztroušeny nejen v Čechách a na Moravě, ale i na dnešním Slovensku, a je možné, že pronikly v opisech i za hranice dnešního Polska. To, že byl Lamb v užším kontaktu s jabloneckými kantory již před rokem 1782, prozrazuje i opis jeho drobného oratoria *Der Gute Samaritan* z pera Gottfrieda Ignaze Wunsche a Johanna Ignaze Posselta.⁴⁴

2. Uložení fondu

2.1. Osudy sbírky cca mezi léty 1864 – 1930

Cesta hudební sbírky z Dlouhého Mostu do hudebního oddělení Národní knihovny České republiky byla složitější, než by se předpokládalo a dodnes nelze všechny okolnosti jeho postupného přesunu dostatečně rekonstruovat.

Prázdné místo v souvislostech začíná v době úmrtí Dominika Hübnera. Nezdá se, že by stáří opisů překračovalo rok 1864, ač sbírka obsahuje jména osob, působících v Dlouhém Mostě i nadále. Učitel Johann Vondráček, jak už bylo řečeno výše, studoval

³⁹ MIKANOVÁ, s. 20.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Svoboda, Milan (přel.): *Corona senum filii filiorum. Kázání k 50. výročí svatby manželů Kittelových (1777)*, Liberec 2009, s. 6, srov. s. 27. (Zde uveden jako violoncellista na základě interpretace slova *violicen*, pravděpodobně však je míněn výraz „fidicen“ – houslista.)

⁴² Křestní jméno není známo.

⁴³ CZ-Pu; 59 R 3044

⁴⁴ *Der Gute Samaritan*, Ms. G. Wunsch a Joh. Ign. Posselt (cca 1780); Pu 59 R 5194; více viz: Michl, Jakub: *Johann Alois Lamb v kontextu hudební kultury v Čechách 2. poloviny 18. století*, diplomová práce FFUK, Praha 2010.

na pražské varhanické škole a bylo by mylné se na základě zjištění jediného jeho popsaného opisu ve sbírce domnívat, že během období svého vedoucího postavení 1867-1885 nepokračoval v hudební činnosti, leda s uvážením, že pro hudební provoz v kostele plně využil staršího materiálu, což není vzhledem k proměně potřeb liturgické praxe a dobového hudebního vkusu zcela pravděpodobné. Je tedy naopak zřejmé, že počínaje 60. až 70. lety 19. století vznikala v Dlouhém Mostě nová hudební sbírka, protože ta původní již repertoárově nevyhovovala, pokud ovšem již dávno neopustila Dlouhý Most, stejně jako kantorská rodina Hübnerů.

Fakt, že relativně starší hudebniny byly pečlivě zakonzervované (tzn. opatřené novými obálkami s titulní stranou, poškozené listy byly vyměněny tam, kde to bylo zapotřebí), novější, pořízené zhruba od 40. let 19. století výše, budí dojem praktické nedotčenosti a řada jednotek je okázale vyzdobena, podněcuje k tomu, zařadit výsledný komplex hudebních rukopisů a tisků spíše do kontextu hudební sběratelské aktivity, než coby výsledek soustavné hudební praxe.⁴⁵ Je pravděpodobné, že sbírka opustila Dlouhý Most coby rodinný majetek ve správě Donata Hübnera poté, co poslední členové kantorské rodiny zemřeli, nebo opustili rodnou obec.

2.2. Umístění sbírky v Holešovicích před rokem 1983

Co se se sbírkou dělo od smrti Dominika Hübnera do 30. let 20. století, není známo. Podle zprávy Jitřenky Peškové ji kolem roku 1930 jistý pan Antonín Kopecký, pražský sběratel a obchodník se starožitnostmi,⁴⁶ objevil ve skříni v Řičanech. Tehdy prý uveřejnil zprávu v tisku, na kterou reagoval příslušník Hübnerovy rodiny – jakýsi celní ředitel z Ústí nad Labem – od něhož Kopecký sbírku odkoupil.⁴⁷ V této době ji údajně shlédli Emilián Trola s Jaroslavem Čeledou a snažili se Kopeckého přesvědčit o předání sbírky Pražské konzervatoři. Kopecký však materiál daroval (z blíže neurčených důvodů) Farnímu úřadu Církve československé husitské v Praze-Holešovicích, kde sbírka zůstala až do roku 1983.⁴⁸

Jitřenka Pešková ve své zprávě, pořízené během koupě sbírky do fondu Státní knihovny ČSR, zaznamenala, že rodina Kopeckých sbírku nepředala celou a vlastnila ještě její malou část.⁴⁹ To by vysvětlovalo, proč máme pozdější zprávy pouze o té části sbírky, kterou se v roce 1965 chystal zpracovat Antonín Myslík, jehož předčasná smrt mu nedovolila započatou práci dokončit. Uspořádal celkem 535 jednotek, z toho 428 rukopisů a 99 tisků. Podle tohoto údaje informuje i E. Mikanová v *Průvodci po pramenech k dějinám hudby*⁵⁰ i později J. Pešková ve *Zpravodaji Společnosti pro starou hudbu*.⁵¹ Nezpracovaná část obsahovala hudební rukopisy i tisky, které se repertoáru

⁴⁵ Starší část sbírky obsahující hudebniny z vlastnictví rodiny Wünschů a Ignaze Hübnera prokazují zřetelné známky používání. Z vlastnictví Augustina Erasma a Dominika Hübnerových je značně opotřeben soubor hudebně pedagogického materiálu (školy generálbasu, houslové či flétnové školy), sbírek písňové a komorní hudby, stejně jako běžnější chrámové produkce s menšími nároky na instrumentální obsazení.

⁴⁶ Celé jméno bylo zjištěno z razítka na obalu některých hudebnin v Hudebním oddělení Národní knihovny: „Ant. Kopecký, Starožitnosti Letná – u Studánky 241“.

⁴⁷ PEŠKOVÁ, s. 18.

⁴⁸ Pešková, Jitřenka: [zápis informací o převozu fondu z Farního úřadu církve československé husitské v Praze-Holešovicích], rkp. [1983], CZ Pu, bez sign.

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Bužga, Jaroslav – Kouba, Jan – Mikanová, Eva – Volek, Tomislav: *Průvodce po pramenech k dějinám hudby. Fondy a sbírky uložené v Čechách*, Praha 1969, s. 192.

⁵¹ PEŠKOVÁ, s. 18.

i opisovačům z původní proveniencie značně vymykají. Vše tedy nasvědčuje, že nezpracovaná část čítající další více než pět set hudebnin náležela do pozůstalosti starožitníka Kopeckého.

Konečně v únoru roku 1983 byla sbírka zakoupena tehdejší Státní knihovnou ČSR. Než byla převezena do Hudebního oddělení v pražském Klementinu, přišlo se při revizi evidovaných pramenů na absenci osmi, převážně instrumentálních skladeb opsaných mezi léty 1799-1808, které se později už nepodařilo najít.⁵²

3. Charakteristika fondu a jeho historické vrstvy

Soubor hudebnin lze datovat zhruba od šedesátých let osmnáctého století do poloviny 60. let století devatenáctého. Nejstarším datem sbírky je letopočet 1768 datující Linkovo *Salve Regina* podepsané Franzem Hübnerem;⁵³ naopak mladší časovou hranici lze odhadovat v souvislosti s úmrtím Dominika Hübnera roku 1864.

Sbírka není ve svém celku jednotně zorganizována. Během katalogizace A. Myslíkem byla vybraná část osignována abecedně podle jmen skladatelů, za kterou následoval soubor světské instrumentální hudby. Zbývající počet nez katalogizovaných jednotek však z důvodu velkého množství anonymních kompozic nemělo smysl radit stejným způsobem, proto bylo přistoupeno k rozdělení po historických vrstvách a hudebních družích.

Kolekci, jejíž chronologii lze vymezit v rozpětí jednoho století mezi šedesátými léty osmnáctého do konce šedesátých let devatenáctého století, je možno rozčlenit do několika historických úseků. První z nich tvoří opisy starších opisovačů z Dlouhého Mostu (asi 1760-1780), druhý pak okruh opisovačů kolem Gottfrieda Ignaze Wünsche (do roku 1782). Opisy Augustina Wünsche a jeho pomocníků dávají dohromady samostatný díl, stejně jako soubory opisů Johanna Ignaze, Augustina Erasma a Dominika Hübnera. Zejména soubory dvou posledně jmenovaných kantorů tvoří hlavní korpus dochované sbírky⁵⁴. Zbývá řada opisovačů, kteří souvisí s činností rodiny Hübnerů v Dlouhém Mostě jen částečně. Soubor tisků je pojednán samostatně; až na výjimky není zřejmé, či zásluhou byly tisky do sbírky zařazeny.

3.1. Nejstarší prameny z Dlouhého Mostu

Nejstarším historickým celkem je soubor několika relativně nejstarších opisů původem z Dlouhého Mostu. Jediným signovaným a datovaným pramenem ze starší historické vrstvy je opis Linkova *Salve Regina* Franze Hübnera datovaný 1768 (CZ-Pu; 59 R 3292). Není vyloučeno, že z blízkého okruhu částečně pochází i některé další opisy Linkových skladeb v archaičtějším provedení ozdobné kaligrafie, což by i dokládaly podobné motivy filigránů.

⁵² Tamtéž

⁵³ CZ-Pu; 59 R 3292

⁵⁴ Jedná se zhruba o 60% veškerého materiálu, nesoucí jméno Dominika či Augustina Erasma Hübnera. Přesné vyčíslení jednotlivých sekcí sbírky však bude možné po podrobnější analýze písařských rukou, jelikož ne každá hudebnina je signovaná jménem majitele.

3.2. Prameny jablonecké provenience do r. 1782

Jde konkrétně o tři hudebniny nesoucí jméno Gottfried (Ignaz) Wünsch. Jednou z nich je již zmíněné drobné oratorium o milosrdném Samaritánovi⁵⁵ J. A. Lamba, na jehož opisu měl hlavní podíl Johann Ignaz Posselt. Druhá hudebnina je opisem Lambovým, která posléze přešla do vlastnictví Gottfrieda Wünsche.⁵⁶ Poslední hudebninou, podepsanou Wünschem, je soubor šesti anonymních litaní na německý text (CZ-Pu 59 R 5215).

3.3. Prameny jablonecké provenience do r. 1825

Repertoár pořízený Augustinem Wünschem a v několika případech i ve spolupráci s pomocníky W. Broschem a Antonem Pietschem čítá padesát dva podepsaných jednotek. Jde především o chrámovou hudbu. Zvláštní místo zde zaujímá Zimmermannova *Kasace* pro komorní soubor a tři písňové sbírky s doprovodem klávesového nástroje. Jedná se o cyklus písní Josepha Haydna (Hob XXVIa:1-12)⁵⁷ a dva soubory světských a školních písní. Mozartova *Aria in C „Eloquia Domini, eloquia casta“* je kontrafakturou arie „*Martern aller Arten*“ z opery *Únos ze serailu* (KV 384/11)⁵⁸. Mezi dalšími autory opisovanými v okruhu A. Wünsche byli G. Bergancini, K. Dittersdorf, E. J. Faulhaber, Franz⁵⁹, J. N. Hummel, Klaus, V. Maschek, Müller, Nitsch, I. Pietsch, J. J. Ryba, I. Schwertner, K. Vogel, F. Volkert a F. Vrba.

3.4. Ignaz Hübner a jeho rukopisy do r. 1832

Dochované opisy z pera Ignaze Hübnera jsou převážně souborem chrámové hudby, nepočítáme-li jeden exemplář pochodů pro instrumentální soubor.⁶⁰ Z datovaných pramenů možno uvést anonymní *Regina Coeli* z roku 1782 a Myslivečkovu *Salve Regina* pro sbor a chrámový instrumentální ansámbl nesoucí datum 17. srpna 1798. Mezi množstvím zachovaných pohřebních skladeb se nalézají jistě více rukopisů Ignaze Hübnera, s jistotou to však bude lze potvrdit teprve po podrobnější analýze písáckých rukou a papíru. Ignaz spolupracoval s preceptorem Ferdinandem Bahrtem, s jehož vepsanými poznámkami je možno se setkat hlavně v linkovských pramenech. Mimo J. Linka čítá tato historická vrstva skladatelská jména jako Binder, monogramista „J. K.“, Kohl, Loor, Pokorný, J. Mysliveček, Schwertner a Vogl.

⁵⁵ Jak již název napovídá, jde o zpracování podobenství z Lukášova evangelia o milosrdném Samaritánovi (viz Nový zákon, Luk 10, 30 – 37).

⁵⁶ Joseph Haydn: *Salve Regina* (Hob. 23b.1–E), CZ-Pu; 59 R 3044.

⁵⁷ CZ-Pu; 59 R 5166

⁵⁸ CZ-Pu; 59 R 3109

⁵⁹ Přesná křestní jména a příjmení některých skladatelů nelze určit, často existuje více skladatelů stejného příjmení, proto jsou jména v takovémto případě uvedena pouze ve tvaru, jaký se nachází v prameni.

⁶⁰ CZ-Pu; 59 R 3397

3.5. Augustin Erasmus Hübner

Vrstva rukopisů psaná rukou Augustina Erasma Hübnera je bezpochyby nejpozoruhodnější částí sbírky, jak co do počtu hudebnin, tak výběrem repertoáru duchovního i světského. Jeho rukopisy jsou charakteristické důkladnou datací a lokací. Augustin Erasmus se na hudebninách kolem roku 1799 označuje „*aus Langenbruck*“, teprve když zakotvil v Dlouhém Mostě coby učitelský pomocník, užívá obvykle za svůj podpis přípisu „*im Langenbruck bey Schulfach*.“ Jeho nejpozdější datovaný opis nese letopočet 1828,⁶¹ zdaleka tedy nepřekračuje dobu jeho údajného penzionování.

V prvé řadě zaujme bohatý repertoár pro dechové soubory opisovaný průběžně v letech 1799-1822, čítající tance, pochody, party, aj.; stranou jeho zájmu nezůstává ani instrumentální hudba se zastoupením smyčcových nástrojů. Do této skupiny pramenů zřejmě patřila i ona šestice ztracených klarinetových koncertů a anonymní *Symfonia ex D*, o kterých zpravuje J. Pešková.⁶² Obohacení instrumentáře dechové sekce ensmbly se začíná projevovat i v chrámové hudbě, plně zůstává využito při příležitostné hudbě v plenéru, tedy při pohřbech, procesích a jiných příležitostech. Autoři pochodů a dechových harmonií jsou zastoupeni jmény: Binder, Brdička, Brušek, Czűbek, Dranrel, Fillich, Fischer, V. Jírovec, J. Kleinpeter, Kovanda, C. Kreith, T. Pfohl (17 kusů), I. Pleyel (28 kusů), Sextarius, Schimpke, F. Šplíchal (7 kusů), Thänn, Vrba a Weisgott.

Pozoruhodný je exemplář světské anonymní německé zpěvohry nadepsaný titulem *Opera* obsahující klavírní výtah se zpěvními hlasy datovaný 1799 a přebal s vokálními a instrumentálními party z roku 1804.⁶³ Podobného charakteru je i *Opera in B*, drobné anonymní oratorium na starozákonní téma o obětování Izáka z roku 1812.⁶⁴ O zaujetí hudebně dramatickou tvorbou poukazují excerpta árií soudobé operní tvorby (zvláště W. A. Mozarta a W. Müllera) a oratorní tvorby, jakými jsou mimo jiné i kompletní opisy oratoria *Die obsiegende Liebe* Georga Friedricha Theodora Wolfa⁶⁵ nebo *Oratorium pro Sacro Parasceves* Jiřího Ignáce Linka.⁶⁶ Z ruky Augustina Erasma najdeme i opisy oratorií a duchovní hudby opatřené těmito skladatelskými jmény: Brixi, A. C. Cartellieri, F. Custodi, A. Diabelli, K. Dittersdorf, Doubravský, Faulhaber, Felix, Gozettini, Hatasch, J. Haydn, M. Haydn, Heimerich, Heller, Chlumecký, A. Ivanschitz, Krasecký, Kraus, Lohelius, Linek, Lohelius, Lohr, Malik, Maschek, Mentzel, Meyer, Mirandi, W. A. Mozart, Müller, Pausevang, Pokorný, Posselt, Preindl, J. J. Ryba, Rybář, Rychlovský, Sacchini, Schossig, Schrig, Schubert, Schwertner, Simon, Stross, Süßmayr, Šplíchal, Šťastný, Štěpán, K. Taschke, G. Paisiello, J. K. Vaňhal, J. N. Vitásek, J. N. Vocet, K. Vogl, Volkert, Vrba a další.

⁶¹ CZ-Pu; 59 R 5257, 5258

⁶² PEŠKOVÁ, s. 19

⁶³ CZ-Pu; 59 R 5195

⁶⁴ CZ-Pu; 59 R 5249

⁶⁵ CZ-Pu; 59 R 3080

⁶⁶ CZ-Pu; 59 R 3305

Z pera Augustina Erasma pochází též několik sbírek komorní instrumentální hudby pro 2 až 4 nástroje (Bayer, V. Jírovec, J. Haydn, Hoffmeister, *Holanertrompeter*⁶⁷, W. A. Mozart, A. Rosetti, F. Seidel, Skitner a Weis) a celkem pět sborníků drobných i rozsáhlejších skladeb pro klávesový nástroj (cembalo, Clavichordum, Clavier), nepočítáme-li k nim čistě varhanní svazky a didaktické sešity pro výuku generálbasu. Jsou zde zastoupena jména jako J. S. Bach, J. Klaus, J. H. Knecht, V. Mašek, W. A. Mozart, J. Mřenka, I. Pleyel, Segert, M. Sojka nebo E. F. Wolf, nejvíce však anonymní skladby a německé i české písně s doprovodem klavíru. V některých se odráží dobové politické dění (hudební dialogy Napoleona a Nelsona⁶⁸); zajímavým doplňujícím dokladem jsou i nehudební prameny – opisy Schillerových básní a výpisy článků z dobového tisku. Mnohé anonymní písně jsou zpracováním literárních děl autorů jako např. F. Schiller, J. W. Goethe, Reitzenstein,⁶⁹ Owerbeck⁷⁰ či Ch. F. Gellert.

Podpis Augustina Erasma Hübnera datovaný 1805 nese i tisk Tübelovy kantáty „Ino“ z roku 1768 a je tak prokazatelně nejstarším datovaným hudebním tiskem fondu.

3.6. Dominik Hübner

Jméno Dominika Hübnera znamená pro fond největší přínos co do počtu pořízených hudebnin. Následník, a od určité doby i nadřízený Augustina Erasma, pokračuje v rozšiřování předchozího repertoáru. V jeho zaměření však shledáme pokles zájmu o světskou komorní hudbu (nepočítáme-li hudbu didaktickou), o to však větší zaměření na vokální a vokálně-instrumentální užitkovou hudbu. Ze způsobu pořizování (přihlédneme-li k úpravě a formátu) se jeví systematická snaha pokrýt co největší repertoárový rozsah k nejrůznějším církevním i světským příležitostem.

Ve výběru skladeb lze vysledovat jak tendenci volit obsazení jednoduché a interpretačně i instrumentálně nenáročné, tak na druhé straně skladby, ve kterých se počítá s účinkováním profesionálních hudebníků, obzvláště hráče na dechové nástroje. Účinkování orchestru dechové harmonie je využito i ve světských slavnostních sborech (příkladem budiž anonymní *Bierlied*⁷¹ či *Gedicht an die Freude von Schiller*⁷²). Zvýšení zájmu o tento doprovod nepochybně souvisí s činností dechové kapely vojenské posádky v blízkém Liberci.

Také Dominik Hübner schraňoval texty dobové poezie autorů jako August von Kotzebue nebo Friedrich Schiller, které jsou v pojednávaném fondu zhudebňovány do mužských i smíšených čtverozpěvů v úpravách do hlasových knížek. Písnové sbírky se objevují v Dominikově raném období spolu s jeho cvičnými sešity generálbasu. Jsou datované 1807-1814, tedy z doby jeho studia v Liberci a výpomoci v Jablonci.

V zájmu o velká duchovní vokálně-instrumentální díla plně pokračuje v činnosti svého předchůdce. Dokládají to části Weinlingova oratoria *Christ am Grabe Jesu*, připsaného Michaelu Haydnovi, části oratorií Josefa Haydna: *Jahreszeiten*, *Ritorno di Tobia a Die Sieben letzten Worte unseres Erlösers am Kreuze a Himmelovo Oratorium beim Grabe Jesu*. Vzhledem k tomu, že hudebniny tohoto druhu jsou velmi zachovalé

⁶⁷ Jde o blíže neurčenou osobnost, pravděpodobně však spíše o její funkci, přezdívku či charakteristiku, než vlastní jméno.

⁶⁸ CZ-Pu; 59 R 5228

⁶⁹ Werthers Geist, CZ-Pu; 59 R 5228

⁷⁰ Pravděpodobně jde o lübeckého básníka Christiana Adolfa Overbecka (1755 – 1821), jehož písně, vydané 1794 a 1800 se ve své době těšily velké oblibě; viz in: Ottův slovník naučný, díl 18., Praha 1902, s. 1006; viz CZ-Pu; 59 R 5228.

⁷¹ CZ-Pu; 59 R 5453

⁷⁴ CZ-Pu; 59 R 5450

a nenalezneme v nich žádné známky oprav či poznámek, je sporné, zdali se díla v Dlouhém Mostě kdy provozovala.

V opisech Dominika Hübnera jsou zastoupena jména těchto skladatelů: Aiblinger, J. S. Bach, L. v. Beethoven, Binder, Böhmer, F. X. Bixi, F. Bühler, K. Dittersdorf, F. Drechsler, J. M. Dreyer, J. Engelbert, J. L. Eybler, Fiedler, Fischer, R. Führer, Gall, Grundmann, B. Hahn, Handschuh, Haslinger, J. Haydn, M. Haydn, F. H. Himmel, F. A. Hoffmeister, A. J. Hübner, J. Chlumecký, J. B. Kittl, L. Koželuh, C. Kreith, C. Kreutzer, J. G. Lickl, J. I. Linka, V. Mašek, A. Mayer, Mehul, W. A. Mozart, W. Müller, Neschwer (Nešvera?), Palestrina, E. Pausch, V. Pichl, K. F. Pitsch, I. Pleyel, W. Pohl, F. X. Pokorný, Popper, F. J. Posselt, J. D. Preissler, J. Proksch, F. W. Quarda, I. W. Rafael, A. Rieder, Rink, J. J. Ryba, A. Salieri, I. v. Seyfried, J. A. Seyler, J. B. Schiedemayr, J. G. Schicht, J. I. Schnabel, J. A. Schulz, Schütz, Schwarz, J. Schwertner, Siewens, Spiller, Stumph, F. X. Süßmayr, J. Šťastný, J. Štika, K. J. Taška, Triebensee, K. E. H. Ulrich, J. K. Vaňhal, V. J. Veit, J. N. Vocet, K. Vogl, G. J. Vogler, F. Volkert, J. G. Weber, Weigl, Weikert, A. Werner a A. Zasche.

3.7. František Václav Quarda

Pramenů podepsaných jménem Quarda je pět a nachází se mezi nimi i autograf *Alma in D* pro sólový hlas a chrámový orchestr.⁷³ Ostatní čtyři jsou české pohřební písně. Užší souvislost sbírky z Dlouhého Mostu s tímto skladatelem dokazuje i devět opisů chrámových skladeb od Dominika Hübnera, dále blíže neurčeného Dominika Jeegera v dlouhomostecké sbírce a Leederův opis rokytnické proveniencie dochovaný semilském archivu.

3.7. Pašijová produkce

Řadu pěti chorálních pašijí na Velký pátek a Bílou sobotu nelze jednoznačně zařadit do konkrétního okruhu činnosti výše jmenovaných kantorů. Především se jedná o prameny psané s archaizující intencí (kvadratická notace, gotizující iniciály), což smazává charakteristické návyky rukopisu nám známých opisovačů; jsou zřídka kdy podepsané, zato často umně převazované do nových vazeb, zdobených kaligrafickými motivy, či dokonce kolorovanými rytinami s velikonoční tematikou. Můžeme říci, že se na tradici provádění a udržování hudebního materiálu podílelo několik generací od poloviny 18. století. Sem patří i řada doprovodného materiálu k velikonočním procesím, kostelní písně (*Bei der Passion*, *Osterlied*, apod.) a větší duchovní vokálně-instrumentální skladby, zmíněné již výše.

3. 8. Pohřební hudba

Hudba k pohřebním obřadům je ve své rozmanitosti jednoznačně nejzastoupenějším druhem, který ve fondu nalezneme. Nepočítáme-li do této skupiny requiem, je, až na několik málo případů (Gellert, Veit, Klaus), zcela anonymní. Čítá kolem 160 jednotek zahrnujících jak skladby s minimálním obsazením (čtyři zpěvní hlasy a capella, sbor s doprovodem varhan), tak i písně s doprovodem většího instrumentálního souboru či pohřební pochody pro dechovou harmonii. Mezi písněmi nalezneme jednotky patřící k nejstarším hudebninám sbírky, stejně jako pozdní opisy pořízené za Dominika Hübnera.

⁷³ CZ-Pu; 59 R 5317

4. Kulturní život obce Dlouhý Most

Celkový rozsah a žánrová bohatost sbírky nabízí otázku po obraze hudebního života v místě jejího původu. Byl již ovšem zmíněn fakt, že nemalá část pramenů prozrazuje minimální použití a relativizuje tak jistou dílčí část sbírky coby dokladu místní hudební praxe.

Obecní, farní a školní kroniky dokládají k hudebnímu provozu pramálo informací a je-li taková zpráva uvedena, stojí hudba na vedlejších místě jako pozadí či doprovodná skutečnost nějakého incidentu, finančního výdaje nebo příjmu. Navíc se jedná o zmínky odkazující povětšinou k chrámovému hudebnímu provozu, který je ve své době natolik běžnou záležitostí, že nikdo nepovažoval za nutné na toto téma podrobněji psát. O to hůře máme možnost sledovat podrobnosti o provozu světské hudby. Marně hledáme doklady o veřejné inscenaci jakékoli světské či duchovní zpěvohry, natož soukromé produkci světské komorní hudby.

Spolehlivou oporou nám jsou vedle liturgického hudebního materiálu opotřebované instruktivní materiály houslové, flétnové, klavírní, varhanní a jiné instrumentální hry, party pohřební hudby, školních písní a světských čtvero zpěvů. Podle kusých zmínek ve výše zmíněných pramenech si však můžeme být jisti, že přinejmenším na kostelním kůru hudba provozována byla.

O zdejší hudební aktivitě mj. svědčí zápis ve farní kronice roku 1842: „*Místní pěvecké a hudební sdružení uspořádalo koncert, jehož výtěžek 20 zl. věnovalo na novou kazatelnu.*“⁷⁴ Poté následuje již výše citovaný incident na velikonoční neděli.

Do místního kostela byly roku 1782 za 15 zlatých pořízeny starší varhany z Hodkovic se čtyřstopým principálem⁷⁵ a o 3-4 roky později přestavěl nástroj Ambrož Augustin Tauchmann tak, aby varhaník viděl k oltáři.⁷⁶ Školní kronika v roce 1797 dokládá koupi dvou lesních rohů pro kostelní orchestr.

V roce 1840 byly varhany opraveny Josefem Prodigierem z Albrechtic za 114 zl. a 60 kr., za truhlářské práce obdržel 7 zl., 15 kr. Florian Weisse. Toho roku „cizí muzikanti na dvou koncertech, pořádaných ve prospěch opravy varhan, obdrželi 19 zl. Výnos obou koncertů byl 90 zl., 5 kr.“⁷⁷

Roku 1876 opravil varhany varhanář Salomon z Liberce za 160 zl.⁷⁸ a o opravě varhan se dočteme ještě v zápise k 28. květnu 1887,⁷⁹ kterou provedl Josef Koblre z Lomnice. Při této příležitosti si pan farář do farní kroniky posteskl, že pro vybrání částky 159 zl. a 40 kr. musel osobně podniknout sbírku, obchází je jednotlivé domy v doprovodu jednoho z učitelů. („*Ne všude uspěli...*“)⁸⁰ Školní kronika navíc podává popis úprav: byl posunut hrací stůl a vyměněny rejstříky. („*Vlevo je principál 8' s přidávanými dřevěnými píšťalami nižších tónů, salicional, flétna 4' a mixtura 3x. Vpravo je principál 4', kryt 8' a pedálový rejstřík.*“)⁸¹ Podle badatelů L. Tomšího a J. Tomíčka byl nástroj stejným varhanářem opraven roku 1890 za částku 315 zl.⁸² a farní kronika ještě zmiňuje opravu p. Koblrem z Lomnice za 22 korun roku 1900.⁸³

⁷⁴ PAMĚTNICE

⁷⁵ Tomší, Lubomír – Tomíček, Jan: Varhany Liberecka, Liberec 1995, s. 5.

⁷⁶ ŠKOLNÍ KRONIKA uvádí datum přestavby 1796; L. Tomší – J. Tomíček uvádějí rok 1795, viz pozn. 67.

⁷⁷ PAMĚTNICE

⁷⁸ ŠKOLNÍ KRONIKA

⁷⁹ PAMĚTNICE

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ ŠKOLNÍ KRONIKA

⁸² Tomší, Lubomír – Tomíček, Jan: Varhany Liberecka, Liberec 1995, s. 5.

⁸³ PAMĚTNICE

K hudebnímu životu jistě přispěl pěvecký spolek, založený roku 1852. Z múzických spolků to dále byly sdružení ochotníků (1867) a pěvecký spolek Lyra (1885).⁸⁴

Ještě po odchodu učitele Emila Semdnera roku 1905 je zmíněna činnost nového ředitele školy Ernesta Lutzka, kterému podléhalo devět učitelů, „z nich pět způsobilých dobře, ale žádný dost muzikální pro potřeby kostela.“⁸⁵

S instrumentálem kůru se paradoxně setkáváme v souvislosti s válečnými událostmi. V roce 1915 odevzdala farní obec z kostela na válečné potřeby kromě jiného též dva tympanové kotle a dvě trubky,⁸⁶ roku 1917 byly zrekvírovány píšťaly od varhan.⁸⁷ Během obou světových válek přišel kostel i o všechny původní zvony.

Z výčtu kronikářských zpráv zůstává i přes počet cenných informací mnoho nezodpovězených otázek po produkci hudebního divadla, světské instrumentální tvorby ad. Např. uvedení hudebně dramatických kompozic i mnohých větších chrámových skladeb na základě svědectví notového materiálu uloženého v Národní knihovně zatím nelze bezpečně zaručit.

5. Závěr

Charakteristika, stejně jako shrnutí historických údajů o vývoji pojednávané hudební sbírky a hudebním životě v obci Dlouhý Most, nejsou zdaleka uzavřenou kapitolou hudebního výzkumu. Jde zatím jen o přípravnou fázi dokončení a vydání tematického katalogu sbírky v řadě katalogů hudebních fondů *Artis musicae antiquioris catalogorum series* vydávaných Národní knihovnou v Praze. Konečný výstup je, spolu s dokončením katalogizace sbírky v databázi RISM, plánován na rok 2012 a do té doby se jistě podaří prohloubit dosavadní znalosti o tomto významném fondu kontextem souvislosti s hudební kulturou v Čechách osmnáctého a devatenáctého století.

⁸⁴ Filip, Robert: *Archiv obce Dlouhý Most 1800 – 1945* (1948). Inventář fondu, Státní okresní archiv v Liberci, Liberec 2003, s. 23.

⁸⁵ PAMĚTNICE

⁸⁶ ŠKOLNÍ KRONIKA

⁸⁷ PAMĚTNICE, viz pozn. 67.